

ಭಾರತೀಯರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳು

ಗೌರೀಹಬ್ಬ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಂಗಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಃ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಕಾಶನ

ನಂ. 37/8, G4, ಲೀಸಾ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ಸ್,

4ನೇ ಕ್ರಾಸ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 27.

ದೂರವಾಣಿ: 2227 8231, Mob: 9448078231, 9591470345

Email : bspllg@gmail.com; web; www.bharathasamskruthi.com

Title : **GAURI HABBA – Under Bharatiyara Habba Haridinagalu-**
A collection of festivals of India, written by Sri Sri Rangapriya Sri Sri: and published by Bharatha Samskruthi Prakashana, Bangalore.

Under the guidance of His Holiness Sri Sri Rangapriya Swamiji

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ
ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

E-Edition : November 2015

pages : 24 + 2

Price: Rs. 15-00

© with publisher

Published by :

Bharatha Samskruthi Prakashana

No. 37/8 G4, Leesa Apartment, 4th Cross,

Lalbagh Road, Bangalore - 27,

Phone: 22278231, 26765381, Mobile: 9448078231, 9591470345

URL: www.bharathasamskruthi.com, email: bspllg@gmail.com

Copies available at :

Bharatha Darshana,

No. 163, Manjunatha Road, 2nd block,

Thyagaraja Nagar,

Bangalore - 560 028 Ph : 26765381

Printed by :

Laser Line Graphics

Bangalore - 560 027 Ph: 22278231

ಗೌರೀಹಬ್ಬ

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಹಬ್ಬ ಗೌರೀಹಬ್ಬ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ “ಗೌರೀಹಬ್ಬ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಹೆಸರು “ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತ” ಎಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತ “ಸೌಭಾಗ್ಯಗೌರೀ” “ಸಂಪದ್ಗೌರೀ” “ಮಂಗಳಗೌರೀ” “ಲಾವಣ್ಯಗೌರೀ” “ತ್ರಿಯೋಚನಗೌರೀ” “ಗಜಗೌರೀ” ಮುಂತಾದ ಇತರ ವ್ರತಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಹಬ್ಬ ಇದಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗೌರೀಹಬ್ಬಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗೌರೀಹಬ್ಬ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯು (ಸಂಕ್ರಮಣವು) ಬಂದರೂ ಮಕರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಕ್ರಮಣವು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ “ಸಂಕ್ರಾಂತಿ” ಎಂದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆಯೇ ಈ ವಿಶೇಷವಾದ ‘ಗೌರೀವ್ರತ’ವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಭಾರತದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಜನ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ‘ಹೆಂಗಸರ ಹಬ್ಬ’, ‘ಗಂಡಸರ ಹಬ್ಬ’ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ವಿಂಗಡಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಾಕರ್ಮವು ಗಂಡಸರ ಹಬ್ಬವಾದರೆ “ಗೌರೀಹಬ್ಬ” “ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ” ಮುಂತಾದುವು ಹೆಂಗಸರ ಹಬ್ಬಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ಗೌರೀ’, ‘ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ’ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವವರು ಹೆಂಗಸರು. ಹೆಂಗಸರ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಿಭಾಗ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ “ಹೆಂಗಸರ ಹಬ್ಬ”ಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರೂ ಗೌರೀ

ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ದೇವತಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಆ ಮಹದೇವಿಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು. ಹಬ್ಬದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಪೂಜೆಯ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದ ವಚನಾಮೃತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. “ಗಂಡಸರಿಗೇಕೆ ಗೌರೀದುಃಖ”? ಎಂಬ ಗಾದೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದು ಗಂಡಸರು ಗೌರೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಹೆಂಗಸರು ಗೌರೀಪೂಜೆಯಿಂದ ಗಂಡಸರನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲೂಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಗೌರಿಯು ತಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶಿವನೊಡನೆ ವಿವಾಹಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಯಿಯಾದಳು. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷ ರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಾಯಿಯಾದಳು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರೂಪವಾದ ಆ ಜಗದಾದಿದಂಪತಿಗಳ ಎರಡು ಭಾಗಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. “ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸೌ ಆತ್ಮಭಾಗೌ ತೇ ಭಿನ್ನಮೂರ್ತೇಃ ಸಿಸೃಕ್ಷಯಾ”. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವ-ಶಿವೆ ಇಬ್ಬರ ಪೂಜೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೂ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ.

“ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಆ ಜಗದಾದಿದಂಪತಿಗಳ ಯೋಗವು ಜಂಟೀಖಾತೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರೂ. ಈ ಉಮೇಶರಮೇಶರಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೂ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಪಾತ್ರ. ಪುರುಷಭಾಗವು ತನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯವು ಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು! ಎಂದರೆ “ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು” ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಪುರುಷನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. “ಜಗಜ್ಜನನ್ಯೈ ಜಗದೇಕಪಿತೃ” ಎಂಬಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪೂಜೆಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರೂಪವಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಆ ಈರ್ವರ ಅಂಶಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಈರ್ವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಟು.

ಪರಮಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪರಾಪ್ರಕೃತಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಗೌರವದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ಉದಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಶಿವನ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಭೃಂಗಿಯು ಎದ್ದುನಿಂತು ‘ಶಿವನೇ ಹೆಚ್ಚು’ ಎಂದು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ. ಆಗ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡು ತಾನು ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದ ಶುದ್ಧವಾದ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕೃತಿಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೋಷಣೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅದಕ್ಕೇ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಭೃಂಗಿಯು ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಆ ಕಥೆ.”

ಹೀಗೆ ದೇವ-ದೇವಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಭಾಗದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಪತ್ತು, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ಕಲೆ, ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶುದ್ಧ-ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗೌರೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಮುಂತಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವದೇವನ “ಶಕ್ತಿ” ಭಾಗವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ “ಶಕ್ತಿ”ಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪರಮಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಪುರುಷಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ದೇವನೂ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇಂತಹ ದೇವೀಪೂಜಾಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರೀಪೂಜೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ದೇವೀಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು? ಎಂಬುದರ ಬಗೆಗೆ ದೇವದೇವಿಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪಡೆದು ಆ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದ ಸನಾತನ ಆರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ಮೇಲೆ ಗಮನಿಸಿದೆವು. ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ನಾನಾಧರ್ಮಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕುಚಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲವು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ದೇವೀಪೂಜೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರವಂತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತೇವೆ.

“ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳಿಂದಲೇ ಆದಿಮಾನವರು ಜೀವನ ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಬೇಟೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಆಹಾರ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಪುರುಷರು ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಹೆಂಗಸರು ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಅವರಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು. ಅವರನ್ನೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ದೇವೀಪೂಜೆಯು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.”

“ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡರು ಆರ್ಯರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಇದ್ದರು. ದೇವೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದವರು ಅವರೇ. ಮಾರಿ, ಮಸಣಿ ಮುಂತಾದ ದೇವಿಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಅವರೇ. ಅವರದು ಮಾತೃಪ್ರಧಾನವಾದ ಕುಟುಂಬವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ದ್ರಾವಿಡರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆರ್ಯರು ಇಂದ್ರ, ಅಗ್ನಿ ಮುಂತಾದ ಪುರುಷದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ರಾವಿಡರೊಡನೆ ಅವರು ಬೆರೆತಾಗ ಸ್ತ್ರೀದೇವತೆಗಳೂ ಅವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಆರ್ಯರದು ಈಗಲೂ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬ-ಎಂಬುದು ಆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸಾರ.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಆಪಾತರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಇದು ಸತ್ಯಾರ್ಥಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 1) ಇವರು ವಿಷಯವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಧಿದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧಿಭೌತಿಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯ ಕಸರತ್ತಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 2) ವೈದಿಕಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸರಸ್ವತೀಸೂಕ್ತ, ದೇವೀಸೂಕ್ತ, ಮೇಧಾಸೂಕ್ತ, ಇಂದ್ರಾಣೀಋಕ್ಕು ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವೀಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಇವರು ಅವಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. (3) ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ, ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ದೈವದತ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟಶಕ್ತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳೇ ಕಾರಣ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮವಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನ ಶರೀರದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು. ಶಿವಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪರು. ತಂದೆಯು ದ್ಯುಲೋಕವಾದರೆ ತಾಯಿಯು ಪೃಥಿವೀ. ತಂದೆಯು ಸಾಮವಾದರೆ ತಾಯಿಯು ಋಕ್ಕು. (“ಸಾಮಾಹಮಸ್ಮಿ ಋಕ್ಷಂ” “ದ್ಯೌಃ ಪಿತಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಾತಾ”) ವೈದಿಕಮಂತ್ರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನೇ ಅವರು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕದೇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಕ್ತಿವಿಶಿಷ್ಟರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವರು ಲೆಕ್ಕಿಸಿಲ್ಲ. (4) ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಾಗಿ ದೇವಿಯ ರಹಸ್ಯವು “ಗುಹಾಪ್ರೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನೇಂಗಯಂತಿ” ಎಂಬಂತೆ ಬುದ್ಧಿಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದರ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವವರಿಗಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆತರೆ ಅದು ಶೋಚನೀಯ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ಗೌರೀದೇವಿಯು ಯಾರು? ಅವಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ.

“ಗೌರೀ” ಎಂಬುದು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಪದ. ಆಕೆಯು ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದನ್ನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮಹಾದೇವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿ, ಆತನ ಮನದನ್ನೇ, ಮಹಾದೇವಿ. ಆಕೆಯು ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವ ಕಾಳಿ, ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಾನಮಾಡುವಾಗ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣದ ಶ್ಯಾಮಲಾಂಬಿಕಾ ಆಗಿರುವಂತೆಯೇ, ಸೌಮಂಗಲ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಸಂಪಿಗೆ ಹೂವಿನ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಿಮಶುಭ್ರವರ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಗೌರಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ‘ಗೌರೀ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಗೌರ (ಸಂಪಿಗೆಯ ಅಥವಾ ಬಿಳುಪಿನ) ವರ್ಣದವಳು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. (“ಗೌರಃ ವರ್ಣಃ ಅಸ್ತಿ ಅಸ್ಯಾಃ ಇತಿ ಗೌರೀ”). “ಚಾಂಪೇಯಗೌರಾರ್ಥಶರೀರಕಾಯೈ”

“ಯೋಗಾಗ್ನಿದಗ್ಧೇಹಾ ಸಾ ಪುನರ್ಜಾತಾ ಹಿಮಾಲಯೇ |
ಶಂಖೇಂದುಕುಂದಧವಲಾ ತತೋ ಗೌರೀತಿ ಸಾ ಸ್ಮೃತಾ” ||

ಲಲಿತಾದೇವೀ, ಉಮಾ, ಏಕಪರ್ಣಾ, ಅಪರ್ಣಾ, ಶಾಕಂಭರೀ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರೀ, ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀ ಮುಂತಾದುವೂ ಈಕೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಗಳ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಶಕ್ತಿಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನ್ಯಕುಬ್ಜವು ಈಕೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನ.

“ಗೌರೀ ಪೋಕ್ತಾ ಕಾನ್ಯಕುಬ್ಜೇ ರಂಭಾ ತು ಮಲಯಾಚಲೇ”

(ದೇವೀಭಾಗವತ 7-30 58)

ಈಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ?

ಸರಸ್ವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಗೌರೀ ಇವರು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಪತ್ನಿಯರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಅಥವಾ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಉಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರಗಳೇ ಇವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಗೀರ್ಧೇವತೇತಿ ಗರುಡಧ್ವಜಸುಂದರೀತಿ

ಶಾಕಂಭರೀತಿ ಶಶಿಶೇಖರವಲ್ಲಭೇತಿ |

ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಪಲಯಕೇಲಿಷು ಸಂಸ್ಥಿತಾಯೈ

ತಸ್ಯೈ ನಮಸ್ತ್ರಿಭುವನೈಕಗುರೋಸ್ತರುಣ್ಯೈ ||

ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಫಲಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಮಾಗೌರೀಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಂಪತ್ಯಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ.

“ವಿದ್ಯಾಕಾಮಸ್ತು ಗಿರಿಶಂ ದಾಂಪತ್ಯಾರ್ಥ ಉಮಾಂ ಸತೀಮ್”

(ಭಾಗವತ, ತೃತೀಯ ಸ್ಕಂಧ ೭)

ಅನುರೂಪನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪತಿಪ್ರೇಮ, ಸೌಮಂಗಲ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ ಈ ಸರ್ವಮಂಗಲಾದೇವಿ.

ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತು ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಆತನ ವಾಲ್ಮಭ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಫಲಾತಿಶಯಕ್ಕಾಗಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ಕಥೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಹೇಮನೇ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಸಿ ನಂದವಜಕುಮಾರಿಕಾಃ |
ಚೇರುಹರ್ವಿಷ್ಯಂ ಭುಂಜಾನಾಃ ಕಾತ್ಯಾಯನ್ಯರ್ಚನವ್ರತಮ್ |
.....ನಂದಗೋಪಸುತಂ ದೇವಿಂ ಪತಿಂ ಮೇ ಕುರು ತೇ ನಮಃ ||

(ಭಾಗವತ x-22)

“ನಮಸ್ಯೇ ತ್ವಾಂಬಿಕೇಽಭೀಕ್ಷ್ಯಂ ಸ್ವಸಂತಾನಯುತಾಂ ಶಿವಾಮ್ |
ಭೂಯಾತ್ ಪತಿರ್ಮೇ ಭಗವಾನ್ ಕೃಷ್ಣಸ್ತದನುಮೋದತಾಮ್ ||

(ಭಾಗವತ x 53)

ಈಗಲೂ ವಿವಾಹಮಂಗಲಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಯ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಗೌರೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಕೆಯ “ಶಿವಾ, ಸರ್ವಮಂಗಳಾ, ಮೃಡಾನೀ, ಶರ್ವಾಣೀ, ಅಂಬಿಕಾ” ಇತ್ಯಾದಿ ದಿವ್ಯಮಂಗಳನಾಮಧೇಯಗಳು ಆಕೆಯ ಮಾಂಗಲ್ಯಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವೇ ಆಗಿವೆ.

ಯಾರು ಈ ಗೌರೀ?

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯವಾದರೂ ಇರುವ ಜನರಿಗೆ ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗೌರಿಯು ಶಿವನ ಮಡದಿ, ಶಿವ-ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಪಾರ್ವತೀ, ಉಮಾ, ದುರ್ಗೀ, ಭವಾನೀ, ಕಾತ್ಯಾಯನೀ, ಅಪರ್ಣಾ, ಅಂಬಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಆಕೆಯು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಆಕೆಯನ್ನು ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವಂತೆಯೇ ನಾರಾಯಣನ ತಂಗಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ನಾರಾಯಣಾನುಜಾ ದೇವೀ ವೈಷ್ಣವೀ ವಿಜಯಾಂಬಿಕಾ”

ಸುಂದರೇಶ್ವರಶಿವನಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಗೌರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಗೌರಿಯು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ತಾಯಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇವರಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ.

“ವಂದೇ ಮಾತರಮಂಬಿಕಾಂ ಭಗವತೀಂ ವಾಣೀರಮಾಸೇವಿತಾಂ”
ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪುತ್ರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೋಸೆ.

ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದಾಸಿ, ಭಕ್ತೆ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹಲೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ಬ್ರಹ್ಮೇತಾದಿಸುರವ್ರಜಸ್ಸದಯಿತಸ್ತದ್ವಾಸದಾಸೀಗಣಃ|

ಶೀರಿತ್ಯೇವ ಚ ನಾಮ ತೇ ಭಗವತಿ ಬ್ರೂಮಃ ಕಥಂ ತ್ವಾಂ ವಯಮ್ ||”

“ಶ್ರೀಮನ್ಮಂದಕಟಾಕ್ಷಲಬ್ಧವಿಭವ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಗಂಗಾಧರಾಂ|

ತ್ವಾಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕುಟುಂಬಿನೀಂ ಭಗವತೀಂ ವಂದೇ ಮುಕುಂದಪ್ರಿಯಾಮ್ ||”

ಪಾರ್ವತೀ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾಮಿನೀ (ಒಡತಿ) ಎನ್ನುವುದು, ಒಮ್ಮೆ ದಾಸಿ ಎನ್ನುವುದು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೊಮ್ಮಗನ ಹೆಂಡತಿ ಎನ್ನುವುದು ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಗೊಂದಲ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ರುದ್ರ-ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದ ಗೌರಿಯನ್ನು ರುದ್ರನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು ಎಂದೂ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವೂ ಕರೆಯುತ್ತದೆ.

“ಸಹ ಸ್ವಸ್ರಾಂಬಿಕಯಾ, ಅಖುಸ್ತೇ ಪಶುಃ”

ಹಾಗಾದರೆ ರುದ್ರನು ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದನೇ? ಎಂದರೆ ಏಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು? ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾದನು ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಇದೂ. ಈ ಹಿಂದೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಕುಚೋದ್ಯಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.

“ಹಾಗೆ ಕುಚೋದ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸೋದರ-ಸೋದರಿಯರು, ಪುತ್ರ-ಪುತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಮಾತೃಪುತ್ರರು ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಜುಗುಪ್ಸಿತ. ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬಾರದು-ಇತ್ಯಾದಿ ಶಿಸ್ತು-ನಿಯಮಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಅಂದರೆ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. (ಏಕೆಂದರೆ ಪಶುಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!) ಮೇಲ್ಕಂಡ ರುದ್ರಬ್ರಹ್ಮರ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿವಾಹದ ಒಕ್ಕಣೆಗಳು. ನಾಗರಿಕತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದ

ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳು” ಎಂದು ಶಾಂತಿಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕಪದವೀಧರರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗೊಂದಲವು ಸಾಲದೋ ಎಂಬಂತೆ ಗೌರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಇವರು ಪರಸ್ಪರ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

“ಗೀರ್ವೇವತೇತಿ ಗರುಡಧ್ವಜಸುಂದರೀತಿ
ಶಾಕಂಭರೀತಿ ಶಶಿಶೇಖರವಲ್ಲಭೇತಿ”

ಇವರು ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸರಸ್ವತಿಯರು, ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪತ್ನಿಯರು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಇದೆ.

“ಪಾತರ್ಮಧ್ಯದಿನೇ ತಥಾಸ್ತಸಮಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ತಥಾ ಶಾಂಭವೀ
ವೈಷ್ಣವ್ಯಾತ್ಮಸಮಸ್ತಸೇವಕಜನಾನ್ ಕುರ್ಯಾತ್ಪದಾಮಂಗಳಮ್”

ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಜಗಜ್ಜನನಿ ಒಬ್ಬಳೇ. ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕೆಯ ವಿಭೂತಿಗಳು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ.

ಗೊಂದಲವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ “ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರು, ಮೂವರೂ ಆದಿಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಪುತ್ರರು. “ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಜಗದ್ಧಾತ್ರಿ ಸುತಾಸ್ತವ” ಎಂದೂ ದೇವೀಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

“ಒಂದೇ ಜೀವವೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜೀವಗಳಿಗೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮಗ, ಮಗಳು, ಹೆಂಡತಿ, ಸೊಸೆ, ಎಲ್ಲಾ ಆಗಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲ್ಕಂಡ ದೇವದೇವಿಯರ ಸಂಬಂಧಗಳೂ ಎಂದು ದಾರ್ಶನಿಕವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವವರೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ “ಆ ದೇವ-ದೇವಿಯರೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಹುಟ್ಟು, ಮರುಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಜೀವಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಏಕೆ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು? ನಮ್ಮನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲ!” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ, “ನಿಮ್ಮ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ದೇವರು ನಿರಂಜನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಸೊಸೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳುಂಟು” ಎಂಬ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ಷೋಭೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶಿವಪಾರ್ವತೀ, ವಿಷ್ಣುಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಬ್ರಹ್ಮಸರಸ್ವತೀ ಇವರೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು. ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅವರ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಾನ ಇವು ಯಾವುವೂ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಹರ್ಷಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಇವು ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಪರಮಪುರುಷನ ಮತ್ತು ವಾಣೀ, ರಮಾ, ಗೌರಿಯರು ಆತನ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾಸಪ್ರಕಾರಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಜಪ್ರದನಾದ ತಂದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಆ ಭಗವಂತ ಭಗವತಿಯರ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಸಾಧನೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪರಮಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ‘ಪತಿ-ಪತ್ನಿ, ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಸೋದರ-ಸೋದರಿ, ಈಶ್ವರ-ಈಶ್ವರೀ’ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಮಪ್ರೇಮಭಾವದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜ್ಞಾನ, ಬಲ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಪ್ರಭು, ಈಶ್ವರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಆತನ ಆಶಯದ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆ ತಾಯಿ ಸೋದರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುಣ, ಕ್ರಿಯೆ, ಉಪಾಸನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟರೂಪಗಳು.

ಒಬ್ಬನೇ ಭಗವಂತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತ್ಯನುಕರಣೀಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಶಿವಾತ್ರಿಕಾಂ,
ಸಸಂಜ್ಞಾಂ ಯಾತಿ ಭಗವಾನೇಕ ಏವ ಜನಾರ್ದನಃ

ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಅವರೊಡನೆ, ಸಹಕರಿಸುವ ಸರಸ್ವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಗೌರೀ ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಪತ್ನಿಯರ ವಿಷಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಮಹಾಗುರು ಶ್ರೀರಂಗರು ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಒಬ್ಬನೇ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ, ನಾಟಕದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಕವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆಯಾ ದೇವತೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಪತ್ನಿಯರ ವಿಷಯವೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯೊಬ್ಬಳೇ ವಾಣೀ, ರಮಾ, ಗೌರೀ ಎಂಬ ಮೂರುಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಅತೀಂದ್ರಿಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಮಪುರುಷ ಮತ್ತು ಆತನ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿವೆ. ಆ ಕೇಂದ್ರದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಅವತಾರಮಾಡಿದಾಗ ಧ್ಯಾನಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದಾಗ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರ ಮೂರ್ತಿಭೇದಗಳನ್ನು ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ತ್ರಿಗುಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ರಜೋಗುಣಕ್ಕೂ, ಸಪತ್ನೀಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೂ, ಸಪತ್ನೀಕ ರುದ್ರನು ತಮೋಗುಣಕ್ಕೂ ಅಧಿದೇವತೆಗಳು, ಆ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರು ತ್ರಿಗುಣಾತೀತರು. ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರರಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಂಶವಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸವೆಂಬ ಮೂರು ಕಲೆಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರರು ರಾಜಸ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೈವೀ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಸಾತ್ವಿಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾವ ಗುಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರನ್ನು ಆ ಗುಣದ ಅಧಿದೇವತೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಪತ್ನಿಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವರೂಪವೊಂದೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಗೌರೀ-ಸರಸ್ವತಿಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ, ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವನಾಮಗಳನ್ನೂ, ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೈಷ್ಣವ ನಾಮಧೇಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೇಲ್ಕಂಡ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸರಸ್ವತೀ ಮತ್ತು ಗೌರೀ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಯಿ, ಮಗಳು, ಮೊಮ್ಮಗಳು, ಸೊಸೆ, ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗತವಾಗುತ್ತವೆ.

ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು, ಅವರ ಪತ್ನಿಯರು ಈ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ? ಎಂದರೆ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಮೊದಲನೆಯದು ಪುರುಷವರ್ಗ ಎರಡನೆಯದು ಪ್ರಕೃತಿವರ್ಗ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಏನನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಪುರುಷನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಪುರುಷನ ತೇಜಸ್ಸು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೂ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪರಾಶಕ್ತಿಯ ಪುತ್ರರು ಮತ್ತು ಸೇವಕರು ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ರೂಪಕವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೌರಿಯು ಶಿವನೊಡನೆ ಕಲೆತು ಲಯವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಳಾಗಿರುವಾಗ ಅವಳನ್ನು ಶಿವನ ಪತ್ನಿ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯರು ಪರಮಪುರುಷನ ಮತ್ತು ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸೇರುವೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪುರುಷನ ಸೋದರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ರುದ್ರನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಕರೆದಿರುವುದು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ. ಕಲೆತು ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವರು ಸೋದರಸೋದರಿಯರು. ಅನಂತರ ಪತಿಪತ್ನಿಯರು. ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ಅವಳನ್ನು, ಪತಿಯ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ದಾಸೀ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಪತಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವಾಗ ಸಚಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯಗಳು ಕರೆಯುತ್ತವೆ.

“ಗೃಹಿಣೀ, ಸಚಿವಃ, ಸಖೀ, ಮಿಥಃ, ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯಾ ಲಲಿತೇ ಕಲಾವಿಧೌ.”

ಹೀಗೆ ಗೌರಿಯು ಶಿವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯೂ ಆಗಬಹುದು, ಸೋದರಿಯೂ ಆಗಬಹುದು.

ಆದರೆ ಗೌರಿಯು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸೋದರಿ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾಳೆ? ಎಂದರೆ, ಗೌರಿಯು ಶಿವನ ವಾಮಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾರಾಯಣನೂ ಸದಾಶಿವನ ಎಡಭಾಗವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮತ್ತು ಗೌರಿಯನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು, ಗೌರಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ತಂಗಿ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಗೌರಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ತಂಗಿಯೇ ಏಕೆ ಆಗಬೇಕು ಅಕ್ಕ ಏಕೆ ಆಗಬಾರದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಹತ್ತನೇ ಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶಕ್ತಿದೇವಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ತಂಗಿ ಆದುದು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ. “ನಾನು ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಶೋದೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟು. ನಿನ್ನನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ದುರ್ಗಾ, ಭದ್ರಕಾಳೀ, ವಿಜಯಾ, ವೈಷ್ಣವೀ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಮಾಧವೀ, ಈಶಾನೀ, ಅಂಬಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆದು ಧೂಪ, ಉಪಹಾರ ಮತ್ತು ಬಲಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲಿ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಆಕೆ ಅವತರಿಸುವುದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಜೆ (ತಂಗಿ) ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ವಿವರಣೆ.

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗೌರಿಯನ್ನು ಶಿವನ ಪತ್ನಿ, ಶಿವನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು, ನಾರಾಯಣನ ತಂಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಒಡತಿ ಅಥವಾ ಸೇವಕಿ, ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಸೋಸೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಬಂಧ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕರೆದಿರುವುದು ಸಂಗತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕವಾದ ನೀತಿ, ಅನೀತಿ, ನಾಗರೀಕತೆಯ ವಿಕಾಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಗವಂತನು ನಿರಂಜನ, ಜಗನ್ಮಾತೆಯು ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿ. ಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡರೂ ಅವರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಗಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದರೂ

ಅದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಕಾರವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತ ಭಗವತಿಯರ ನಿಜಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶಿವನ ಮಡದಿ, ಸೋದರಿ, ಸರಸಿಜನಾಭಸೋದರಿ, ನಾರಾಯಣನ ತಂಗಿ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಗೌರಿದೇವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗೌರೀಹಬ್ಬ ಎಂದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತವನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು! ಅಂದು ಪೂಜಾಕಲ್ಪ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು ಮುಂದಿನ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

i) ಎಂದು ಮಾಡಬೇಕು?

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತದಿಗೆಯಂದು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆ ಇರಬೇಕು. ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಥೀತಿಥಿಯ ಯೋಗವನ್ನು ಗೌರಿದೇವಿಯು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ತೃತೀಯೆಯೊಡನೆ ಚತುರ್ಥೀಯೋಗವು ಕೂಡಿಬಂದರೆ ಅಂದೇ ಗೌರೀಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ತೃತೀಯೆಯು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ (ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರವತ್ತು ಘಳಿಗೆಯೂ ಇರಬಹುದು) ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆ ಎನ್ನೋಣ. ಆಗ ಗೌರೀಹಬ್ಬವನ್ನು ಎಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಗೌರಿಗೆ ಗಣಯೋಗವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು.

“ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರಾ ತತೋ ನ್ಯೂನಾಪಿ ಪರಾ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಪೂರ್ವ
ದಿನೇ ಪಷ್ಕಿಫಾಟೀಮಿತಾಮಪಿ ತೃಕ್ಷಾ ಪರದಿನೇ ಅಲ್ಪಾಪಿ
ಚತುರ್ಥೀಯುತ್ಯವ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ ಗಣಯೋಗ ಪ್ರಾಶಸ್ತಾತ್”

ii) ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು?

ಗೌರಿದೇವಿಯನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಹೊರಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆ ಬಾಹ್ಯಪೂಜೆಗೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ ಗೌರಿದೇವಿಯ ಸುವರ್ಣಪ್ರತಿಮೆ ಅಥವಾ ಕಲಶ ಅಥವಾ ಹರಿದ್ರಾ

(ಅರಿಶಿನದ) ಅಥವಾ ಶುದ್ಧವಾದ ನದಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಸರೋವರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮರಳು ಅಥವಾ ಮಣ್ಣು ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಥವಾ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವುದೂ ಉಂಟು.

ಸುವರ್ಣ(ಚಿನ್ನ)ದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಸೌಕರ್ಯ ಇಲ್ಲದವರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂದರೆ “ಅದಕ್ಕವರು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ ಇರುವ ಬೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರಾಯಿತು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಕೆಲವರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಚಿನ್ನದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಕಲ್ಪಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿರುವ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದ್ರವ್ಯಗುಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಆ ಲೋಹದಿಂದ ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಚಿನ್ನವು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಅದರಷ್ಟೇ ಗುಣವುಳ್ಳ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಗುಣ ಇರುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು. ಆ ದ್ರವ್ಯವು ‘ಹರಿದ್ರಾ’. (ಅರಿಸಿನ). ಅರಿಸಿನದಲ್ಲೂ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣ ಇದೆ ಎಂಬುದರಷ್ಟೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಚಿನ್ನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಥವಾ ಧರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅರಿಸಿನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಥವಾ ಧರಿಸಿದಾಗಲೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾಡೀವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀರಂಗಗುರುದೇವರು ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ದೇವಿಯವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರೂ ಸುವರ್ಣದ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವಳು ಗೌರೀ-ಗೌರವರ್ಣವುಳ್ಳವಳು. “ಚಾಂಪೇಯಗೌರಾರ್ಥಶರೀರಕಾಯೈ ಕರ್ಪೂರಗೌರಾರ್ಥಶರೀರಕಾಯ” ಎಂದು ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಸಂಪಿಗೆಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮೂರ್ತಿ ಉಳ್ಳವಳು.

ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದವರು ಅಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ನದಿಯ ಅಥವಾ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶುದ್ಧವಾದ ಮರಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅರಿಸಿನದ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಗಂಟುಹಾಕಿ

ಅದಕ್ಕೆ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಸಮೇತ ಅದನ್ನು ಮನೆಗೆ ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಮಾಡಿ ಆರಾಧನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಎರಡು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಉತ್ಸವದ ಇದಿಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಆಚಾರಶುದ್ಧರಾಗಿ ವಿಧಿಜ್ಞರಾದ ಪುರುಷರೇ ಮಾಡಬಹುದು. ಅನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸಲಾಗದವರು ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವ ಬೇರೆ ಮನೆಗೆ ಅಥವಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಸಲ್ಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅಂಶವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಂಕಣಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರು ಗಂಟುಗಳಿರಬೇಕು.

ಘಂಟಾನಾದ ಸಹಿತ ಪೂಜೆಯಪ್ರಾರಂಭ, ಆಚಮನ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಕಳಶಪೂಜೆ, ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ, ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

“ಹರಾನ್ವಿತಾಮಿನ್ನುಮುಖೀಂ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಾಮ್ |

ವಿಮಲಾಂಗೀಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀಂ ಚಿನ್ಮಯಾಮಿ ಸತೀಂ ಶಿವಾಮ್ ||”

(ಶಿವನೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವವಳೂ ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವಳೂ ಶುದ್ಧವಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವಳೂ ಆದ ಶಿವಪತ್ನಿ ಸತೀದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ.)

‘ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಹೊಸ ದಾರವನ್ನು ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಾದ್ಯ, ಅರ್ಘ್ಯ, ಆಚಮನ, ಮಧುಪರ್ಕ, ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನ, ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತೆ, ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಭಾಗ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಗನ್ನಾತೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ದೇವಿಗೆ ಅಂಗಪೂಜೆ, ಪುಷ್ಪಪೂಜೆ, ಪತ್ರಪೂಜೆ, ನಾಮಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ದಾರದ ಹದಿನಾರು ಗ್ರಂಥಿಗಳಿಗೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ, ಮಹಾಗೌರೀ, ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ, ಕೌಮಾರೀ, ಭದ್ರಾ, ವಿಷ್ಣುಸೋದರೀ, ಮಂಗಳದೇವತಾ, ರಾಕೇಂದುವದನಾ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪ್ರಿಯಾ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪತ್ನೀ, ದಾಕ್ಷಾಯಿನೀ, ಕೃಷ್ಣವೇಣೀ, ಭವಾನೀ,

ಲೋಲೇಕ್ಷಣಾ, ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ, ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ಎಂಬ ಹದಿನಾರು ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತದಿವ್ಯನಾಮಗಳಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ತಾಂಬೂಲ, ಫಲ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಅರ್ಘ್ಯ, ನೀರಾಜನ, ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ದೇವಿಯ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷದ್ರವ್ಯ ಹರಿದ್ರಾನ್ನ, ಮುದ್ದಾನ್ನ, (ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಅನ್ನ, ಹೆಸರುಬೇಳೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ).

ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಆಕೆಯ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪೂಜಿತವಾದ ಹದಿನಾರು ಗಂಟುಗಳುಳ್ಳ ದಾರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಪುತ್ರ, ಧನ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠದ್ವಿಜರಿಗೂ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೂ (ದ್ವಿಜದಂಪತಿಗಳಿಗೂ) ಪಕ್ಷಾನ್ನವೇ ಮುಂತಾದ ಉಪಾಯನಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಿಗೆ ಭತ್ತ, ಚಾಮರ, ನೃತ್ಯ, ವಾದ್ಯ, ಆಂದೋಳಿಕಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಪೂಜಾವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರಬಹುದಾದರೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ, ದೇವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಉಪಚಾರಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಂತ್ರಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತಹ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ವ್ರತದ ಉದ್ಘಾಪನೆ ಮಾಡುವವರು ಮನೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಲಶದ ಮೇಲೆ ಹದಿನಾರು ದಳಗಳುಳ್ಳ ಕಮಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾರ್ವತೀ-ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದಿವ್ಯದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಪಂಚಗವ್ಯ ಪಂಚಾಮೃತಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ ಕಲಶದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ

ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಪೂರ್ತಿ ಜಾಗರಣೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ನಾನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಾದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪೂಜಿಸಿ ತಿಲ, ಯವ, ಆಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಕರ್ಷಣಮಂತ್ರ ಮತ್ತು ಗೌರೀಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಗೋವು, ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾ ಸಹಿತ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿನಾರುಮಂದಿ ದ್ವಿಜರು ಮತ್ತು ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಭೋಜನ, ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಂಧುಮಿತ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ತಾನು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಆಗದವರು ಅಂದು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ದಿನವನ್ನು ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ 1 - ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಗೌರೀದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪೂಜನೀಯವಾದ ಮರಳನ್ನು ಗಂಗೆಯಿಂದ ತರುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾದ ಗಂಗಾನದಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೃತ್ತಿಕೆ ಮರಳುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಮಣ್ಣು ಮರಳು ಸಿಕ್ಕುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಏಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಗಂಗಾತೀರ್ಥದ ಬಳಿ ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಗಂಗಾಗೌರಿಯರ ತಾತ್ವಿಕರೂಪದಲ್ಲಿದೆ.

ಗಂಗೆ ಗೌರಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪರ್ವತಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಹಿಮವಂತನ ಪುತ್ರಿಯರು ಎಂದು ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ತಸ್ಯಾಂ ಗಂಗಾ ಸಮಭವತ್ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಹಿಮವತಃ ಸುತಾ |
ಉಮಾ ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಾಭೂತ್ ಕನ್ಯಾ ತಸ್ಯೈವ ರಾಘವ ||
ಏತೇ ತೇ ಶೈಲರಾಜಸ್ಯ ಸುತೇ ಲೋಕನಮಸ್ಕೃತೇ |
ಗಂಗಾ ಚ ಸರಿತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಉಮಾ ದೇವೀ ಚ ರಾಘವ ||

(ರಾಮಾಯಣ ಬಾಲಕಾಂಡ-ಸರ್ಗ 35)

ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥ ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹಿಮವಂತನ ಪುತ್ರಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದರೆ “ಇಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗೋದಿಲ್ಲವೇ? ಗಂಗಾನದಿಯು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳು ಎಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಗಂಗೆಯನ್ನು “ನಾರಾಯಣನ ಪಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದವಳು” (ವಿಷ್ಣುಪಾದೋದ್ಭವಾ ಗಂಗಾ), “ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕಮಂಡಲುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತೀರ್ಥ” (ಆದಾವಾದಿಪಿತಾಮಹಸ್ಯ ನಿಯಮ ವ್ಯಾಪಾರಪಾತ್ರೇ ಜಲಂ, “ಜಹ್ನುಮಹರ್ಷಿಯ ಪುತ್ರಿ” (ಜಾಹ್ನವೀ ಸುರನಿಷ್ಕಾ), “ಭಗೀರಥನ ಪುತ್ರಿ” (ಭಾಗೀರಥೀ) ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಕಥಾಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದು ಒಂದು ಕ್ರಮ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನ ಶ್ರೀಪಾದವನ್ನು ತನ್ನ ಕಮಂಡಲುವಿನ ತೀರ್ಥದಿಂದ ತೊಳೆದರು, ಜಹ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಲಗಿವಿಯ ಮೂಲಕ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟನು, ಗಂಗೆಯು ಭಗೀರಥನ ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಅವತಾರಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಗಂಗೆಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹೆಸರುಗಳು-ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಂಗೆಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಭಾವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೂ ಅನುಸ್ಮೃತವಾದ ಮತ್ತು ಏಕರೂಪದ ವಿವರಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗಂಗೆಯೆಂಬುದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾಹವೇ ಆಗಿದೆ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಪ್ರವಾಹವೇ ಆಗಿದೆ. ಆ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವಾಹದ ಉಗಮ ಭಗವಂತನ ಧಾಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಅದು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವುದು. ಪರಮಾನಂದಪ್ರದವಾದ ಶಿಖರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿ, ಅಚಲನಾಗಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಧ್ಯಾನಭೂಮಿಯಾಗಿರುವ ಹಿಮವಂತನೂ ಕೂಡಾ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯ ಬಲಗಿವಿಯ ಮೂಲಕ ವೇದವಿದ್ಯಾಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು “ಬ್ರಹ್ಮಣ ಆಣೀಷ್ಠಃ” (ನೀವು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಲಂಬನದ ಆಣಿ(ಮೊಳೆ)

ಯಾಗಿದ್ದೀರಿ) ಎಂದು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಮಹಾತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಡೆದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ಮಹಾಯೋಗಿ ಭಗೀರಥ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳೂ ಸಾರುವುದು ಒಂದೇ ತತ್ವವನ್ನು. ಗಂಗೆಯು ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾಹ-ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು: ಗಂಗಾತೀರ್ಥವನ್ನು ‘ಜ್ಞಾನ-ಸುಖಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶಿವನ ಜಲಮಯವಾದ ದೇಹ’ (“ಶಂಭೋರ್ಜಲಮಯೀ ಮೂರ್ತಿಃ”) ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕರೆಯುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. “ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಗಂಗೆ “ತ್ರಿಭುವನಜನನೀ ವ್ಯಾಪಿನೀ ಜ್ಞಾನಗಂಗಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರೂ ಈ ತತ್ವವನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗಂಗೆಯು ಜ್ಞಾನಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಗೌರೀದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಸ್ವರೂಪಿಣಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಕೇನೋಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ.

ಯಕ್ಷೇ ಭಕ್ತಿಂ ಬುಧ್ಧ್ವಾ ವಿದ್ಯಾ ಉಮಾರೂಪಿಣೀ ಪ್ರಾದುರಭೂತ್ |

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಹಿ ಶೋಭಮಾನಾನಾಂ ಶೋಭನತಮಾ ವಿದ್ಯಾ || (ಶಂಕರಭಾಷ್ಯ)

“ಪರಶಕ್ತಿರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತಾ ಪ್ರಣವ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ಉಮಾಶಬ್ದೇನ ಉಚ್ಯತೇ”

-ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರ ಭಾಷ್ಯ.

ಹೀಗೆ ಗಂಗೆ ಮತ್ತು ಗೌರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರ ಸತ್ವಸಾರವೂ ಜ್ಞಾನವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಗಂಗೆಯ ಧಾಮವೇ ಗೌರಿಯ ಧಾಮವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಲು ಗಂಗೆಮೃತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಮರಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಗೌರೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದಿರುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 2- ಹದಿನಾರು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಗೌರೀದೇವಿಯ ಪೂಜಾವಿಧಿಗೂ ಗಾಢವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಗೌರೀದೇವಿಯ ಅಂಗಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹದಿನಾರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ. ಪೂಜೆಯ ಪುಷ್ಪ, ಪತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹದಿನಾರು. ದೋರಗ್ರಂಥಿಗಳು ಹದಿನಾರು. ಗೌರೀವ್ರತದ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ವರ್ಷಗಳು ಹದಿನಾರು.

“ಷೋಡಶಾಸ್ತತ್ರಾನ್.... ಪೂಜಯೇದ್ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಮ್ |

ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ನರಃ ಪಾರ್ಥ ಪರಿಪೂರ್ಣವೃತ್ತಿ ಭವೇತ್ ||”

ಈ ಉದ್ಯಾಪನ ಯಜ್ಞದ ಋತ್ವಿಕ್‌ಗಳು ಹದಿನಾರುಮಂದಿ.

ವಾಯನದಾನವು ಹದಿನಾರು ಮಂದಿಗೆ, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ದಂಪತಿಗಳು ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ.

“ಷೋಡಶ ಪ್ರಮಿತಂ ದದ್ಯಾತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ವಾಯನಮ್ |

ಋತ್ವಿಜಃ ಷೋಡಶಾಪ್ಯೇವಂ ಪಕ್ಷಾನ್ಯೈಃ ಪ್ರೀಣಯೇತ್ಸದಾ”

ಗೌರೀಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹದಿನಾರೆಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣ ಉಂಟೇ? ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಅದು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮಮಯಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆಯೇ ಗೌರೀದೇವಿ ಎಂಬ ತತ್ವವು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಲೆಯು ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯಮಯವಾದ ಶಿವಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಆ ಶಿವಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುವ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಗೌರೀದೇವಿ. ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನಮಗೆ ಶುದ್ಧಚೈತನ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದು ಅತಿ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕರುಣಾಮಯಿಯಾದ ಗೌರೀಮಾತೆಯು ಆ ಚೈತನ್ಯಕಲೆಯನ್ನು ಹದಿನೈದು ಕಲೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ನಮಗೆ ಗೋಚರಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಸೇವೆಮಾಡಿದಾಗ ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ನಮ್ಮ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳೂ ಕೂಡಾ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪರಾಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ, ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಕೆಯು ಕೇವಲ ಚೈತನ್ಯಕಲೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಪಂಚದಶ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಚೈತನ್ಯಕಲೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿರುವ ಹದಿನೈದು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ನಮಗೂ ಸೇತುವೆಯಂತಿರುವ ಷೋಡಶಕಲಾಪರಿಪೂರ್ಣಳಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೌರೀಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಹದಿನಾರು ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ 3 - ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಪೂಜೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗೌರೀದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಏಕೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲಾ. ಪೂಜ್ಯವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದೇಕೆ? ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆಚಾರಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ನಿಯತಕಾಲದವರೆಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಉದ್ವಾಸನೆ ಮಾಡುವುದು ದೇವತಾಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಆವಾಹನಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಜಪದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಉಪಸ್ಥಾನಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲೂ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಉದ್ವಾಸನೆಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಮಂಗಳಕರ್ಮ. ಈ ಉದ್ವಾಸನೆಯು ದೇವತೆಯು ಹೊರಟುಹೋಗಲಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ತ್ಯಾಗವಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮಂಗಳಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಮತ್ತೆ ನಾವು ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಯಮಾಡಿ ಸಲಿ, “ಶೋಭನಾರ್ಥಂ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಶುಭವಾದ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ. ಮತ್ತೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಮಂಗಳ ಮನೋಧರ್ಮ ದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ಆ ಉದ್ವಾಸನೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವಾಗ ಮಂಗಳೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಗುಡಾನ್ನ, ಫೃತಾನ್ನ, ದಧ್ಯನ್ನ, ಹುಳಿಯನ್ನ, ಪಾಯಸ, ಪರಮಾನ್ನ ಎಂಬ ಪಂಚಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿ-ಬಿಚ್ಚೋಲೆ, ಅರಿಸಿನ-ಕುಂಕುಮ ಶೋಭನ ತಂಡುಲ (ಸೋಬಲಕ್ಕಿ) ವಸ್ತ್ರ, ಕನ್ನಡಿ-ಕಂಕತ (ಬಾಚಣಿಗೆ) ಮುಂತಾದ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ ಗಳೊಡನೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೊಡನೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶೋಭನಯಾತ್ರೆ. ತನ್ನ ಮಂಗಳಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಂದ ದೇವಿಯು ಮತ್ತೆ ಪೂಜಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಲಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ದೇವಿಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏತಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಣೇಶಪೂಜಾಪರ್ವದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇವೆ. (ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಯಿದೆ) ಉದ್ವಾಸನೆಯೂ ಕೂಡಾ ಪೂಜೋಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಧ್ಯಾನ, ಆವಾಹನ ಇವುಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಉದ್ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮಂಗಳಾರಾಧನೆಯೊಡನೆ ಸರ್ವಮಂಗಳಯಾದ ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿ ಮಂಗಳವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

* * * * *